

ІНКОРПОРАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Яцкевич Павло Володимирович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Дослідження положень міжнародно-правових та національних актів в сфері впровадження міжнародних стандартів до українського законодавства дозволяє визначити наступні його способи. Зокрема, п.б ч. 1. ст. 2 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. закріплює такі форми включення міжнародних нормативно-правових актів до національного законодавства «"ратифікація", "прийняття", "затвердження" і "приєднання" впровадження міжнародних стандартів до українського законодавства дозволяє визначити наступні його способи означають, залежно від випадку, міжнародний акт, який має таке найменування і за допомогою якого держава виражає в міжнародному плані свою згоду на обов'язковість для неї договору» [2], а ст. 8 Закону України «Про міжнародні договори» містить положення про те, що «згода України на обов'язковість для неї міжнародного договору може надаватися шляхом підписання, ратифікації, затвердження, прийняття договору, приєднання до договору» [3] в незалежності від форми укладання таких договорів та в т.ч. по відношенню до міжнародних договорів згоду на які надала УРСР [6, с. 132].

Правнича теорія виділяє такі види впровадження міжнародних стандартів до законодавства, як: імплементація, інкорпорація, рецепція, трансформація, відсилання [1, с. 34–35]. В межах нашого дослідження зосередимо свою увагу саме на інкорпорації міжнародних стандартів у національне законодавство в контексті збройного конфлікту.

Слід зауважити, що не всі належним чином ратифіковані міжнародні договори можуть безпосередньо застосовуватися на території держави, оскільки поділяються на самовиконавчі та несамовиконавчі договори, які потребують додаткового впровадження та/або зміни норм національного законодавства, на відміну від договірних норм та норм звичаєвого права, які автоматично починають діяти з початку збройного конфлікту [7, с. 44].

Інкорпорація означає, що міжнародні стандарти офіційно стають частиною внутрішнього законодавства держави та застосовуються у діяльності правозаставчих органів шляхом т.з. «автоматичної інкорпорації» та

за можливої трансформацією національного законодавства. Відмінність інкорпорації від імплементації полягає у тому, що інкорпорація передбачає автоматичне застосування міжнародних норм після ратифікації, тоді як імплементація вимагає прийняття додаткових законів для введення міжнародних норм у дію на національному рівні. Так, відповідно до положення ст. 9 Конституції України «укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України» [7]. Наприклад, в період після підписання Україною Римського статуту у 2000 р. до його ратифікації у 2024 р. Верховна Рада України ухвалила заяви про визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду по відношенню до міжнародних злочинів вчинених на території України починаючи з 21.11.2013 р., в 2016 р. внесла відповідні зміни до Конституції України – ст. 124 «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду» [6, с. 18], а в 2024 р. – подано законопроекти про внесення відповідних змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України [7, с. 238].

На процес інкорпорації впливає ряд внутрішніх та зовнішніх чинників:

- 1) колізії між національним та міжнародним правом;
- 2) наявність чітко визначеного механізму впровадження та забезпечення дотримання встановлених норм.

Також, процес інкорпорації узгоджується з «унікальними характеристиками національної правової системи, історичним контекстом, культурним та економічним розвитком, а також наявним рівнем співпраці між Україною та міжнародним співтовариством» [5].

Наразі Україна є учасницею близько 40 міжнародно-правових договорів в сфері гуманітарного права, в т.ч. за правонаступництвом (ст. 6 Закону України «Про правонаступництво України» закріплює положення у відповідності до якого «Україна підтверджує свої зобов'язання за міжнародними договорами, укладеними Українською РСР до проголошення незалежності України» [8, с. 18]), які визначають міжнародні стандарти правового регулювання в умовах збройних конфліктів.

Наприклад, інкорпорація IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі 1907 р. [8, с. 76]. передбачає пряме застосування на території України в умовах збройного конфлікту та включає правила захисту цивільного населення, обмеження у використанні зброї, захисту культурних цінностей та інших норм міжнародного гуманітарного права. Зокрема, українські суди мають можливість використовувати положення IV Гаазької конвенції у кримінальні справи, пов'язаних з порушеннями норми міжнародного гуманітарного права, зокрема, у випадку вчинення військові

злочини [19; 18]. Також, відповідні норми було включено до законодавства України, наприклад, ст. 438 «Порушення законів та звичаїв війни» Кримінального кодексу України передбачає кримінальну відповідальність за порушення законів та звичаїв війни, зокрема за жорстоке поводження з військовополоненими, розграбування національних цінностей та інші злочинні дії визначенні в нормах міжнародного гуманітарного права [12].

Україна, як учасниця міжнародних відносин, не може функціонувати без врахування норм та принципів міжнародно-правових актів у внутрішньонаціональному законодавстві, про що свідчать положення Заключного акту наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 р., Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р., Декларації про державний суверенітет України, Конституції України, Закону України «Про міжнародні договори».

В результаті інкорпорації міжнародні стандарти офіційно стають частиною внутрішнього законодавства держави та застосовуються у діяльності правозастовчих органів шляхом т.з. «автоматичної інкорпорації» та за необхідної трансформації національного законодавства.

Література:

1. Рагуліна К. А. Вплив міжнародних договорів на національне законодавство України загальнотеретичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2018. № 35, том 1. С. 32–36. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/648295.pdf>

2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: ООН 23.05.1969 р.

3. Про міжнародні договори: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>

4. Пилипенко В. П. Законодавство і практика України щодо імплементації міжнародного гуманітарного права і положень римського статуту міжнародного кримінального суду. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/451/12166/25461-1?inline=1>

5. Про правонаступництво України: Закон України від 12.09.1991 р. № 1543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text>

6. Свинаренко Ю. П. Шкута О. О. Нормативно-правове регулювання взаємодії оперативних підрозділів з органами дізнання та досудового слідства. *Правові новели*. 2024. № 22. Т. 3. С. 131–136. http://legalnovels.in.ua/journal/22-3_2024/23.pdf

7. Шкута О. О. Актуальні питання запобігання крадіжкам в умовах воєнного стану в Україні. *Правові новели*. 2024. № 22. С. 235–241. http://legalnovels.in.ua/journal/22_2024/22_2024.pdf

8. Shkuta, Oleh, Tarasenko, Oleksandr, Shvets, Dmytro. Legal Regulation of Access to Justice in Cases Related to the Protection of the Rights of Military Officers and Conscript During the Conditions of Martial State in Ukraine. *Law of Justice Journal*. 2024. 38 (2). 6–21. DOI: 10.5335/rjd.v38i2.15920